

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

Факультет повітряного транспорту та комп'ютерних технологій

Кафедра менеджменту та логістики

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри
к.е.н. Н.В. Смирнова

«_____» _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЮ
«БАКАЛАВР»

Тема: «ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ПРОГРЕССОР»)»

Розробив

К.С. Чепурна

Керівник

к.е.н. Л.Ф. Іщенко

Консультанти з розділів:

Охорона праці

Т.І. Сергеева

Нормоконтролер

к.е.н. Н.В. Смирнова

Кривий Ріг – 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»
 Факультет повітряного транспорту та комп'ютерних технологій
 Кафедра менеджменту та логістики

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма «Менеджмент транспорту та логістики»

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри
 к.е.н. Н.В. Смирнова

«___» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ
 на дипломну роботу

ЧЕПУРНОЇ КАТЕРИНИ СЕРГІЇВНИ

1. Тема роботи: «Проблеми управління фінансою діяльністю підприємства (на прикладі ТОВ «Прогресор»)»

Затверджена наказом начальника коледжу від «___» _____ 2021 р. № ____/ст.

2. Термін виконання роботи: з «22» березня 2021 р. до «07» червня 2021 р.

3. Вихідні данні до роботи: Господарський кодекс, законодавчі акти та нормативні документи Міністерства фінансів України, звітність Держаної служби статистики України, фінансова та статистична звітність ТОВ «Прогресор».

4. Зміст роботи:

1. Теоретико-методогічний аналіз методик оцінки фінансової діяльності підприємств
2. Оцінка фінансової діяльності ТОВ «Прогресор»
3. Шляхи вдосконалення управління фінансовою діяльністю ТОВ «Прогресор»
4. Охорона праці

5. Перелік графічного матеріалу: електронна версія доповіді та презентація.

6. Консультанти з окремих розділів

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Охорона праці	П.І.Б.		

7. Дата видачі завдання «22» березня 2021 р.

Керівник роботи _____
(підпис)

к.е.н. Л.Ф. Іщенко

Завдання прийняв до виконання _____
(підпис)

К.С. Чепурна

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Найменування етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Виконання 1 розділу дипломної роботи	23.04.2021	
2.	Виконання 2 розділу дипломної роботи	07.05.2021	
3.	Виконання 3 розділу дипломної роботи	14.05.2021	
4.	Виконання 4 розділу дипломної роботи з охорони праці	21.05.2021	
5.	Оформлення дипломної роботи, нормоконтроль	01.06.2021	
6.	Подання на кафедру дипломної роботи. Усунення недоліків.	07.06.2021	
7.	Підготовка матеріалів до презентації	10.06.2021	

Студент-дипломник _____
(підпис)

К.С. Чепурна

Керівник роботи _____
(підпис)

к.е.н. Л.Ф. Іщенко

РЕФЕРАТ

Бакалаврська дипломна робота: 54 с., 14 табл., 11 рис., __ дод., 32 джерела.

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, УПРАВЛІННЯ, ПЛАНУВАННЯ, ІНФОРМАЦІЯ, АКТИВИ, МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ, ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ.

Об'єкт дослідження – фінансова діяльність підприємств.

Мета роботи – вивчення методичних основ прийняття управлінських рішень на основі аналізу фінансової діяльності суб'єктів господарювання з позиції регулювання на рівні підприємства з метою розробки єдиної методики через доповнення системи показників та стандартизації їх розрахунку.

Завдання роботи:

- визначення завдання та мети оцінки фінансової діяльності підприємств;
- теоретичний розгляд інформаційної складової управління фінансовою діяльністю підприємства;
- на основі визначення мети та завдань фінансової діяльності та виділення інформаційної складової управління фінансовою діяльністю підприємства обґрунтувати проблеми управління фінансовою діяльністю підприємств;
- дослідити фінансову діяльність ТОВ «ПРОГРЕССОР»;
- визначити недоліки в фінансовій діяльності ТОВ «ПРОГРЕССОР»;
- вказати шляхи вдосконалення фінансової діяльності ТОВ «ПРОГРЕССОР»;
- розглянути теоретичні положення охорони праці на ТОВ «ПРОГРЕССОР».

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою дослідження стала система загальнонаукових і спеціальних методів, що включають діалектичний метод наукового пізнання, сучасної економічної теорії, теорії менеджменту, теорії організації та загальної теорії систем, еволюційної теорії фірми, теорії інформації і комунікації, що забезпечило системний підхід до досліджуваної проблематики.

Положення, що виносяться на захист: перевірка ефективності фінансової діяльності підприємства в розрізі управління дебіторською і кредиторською заборгованістю.

Рекомендації щодо використання роботи: основні наукові положення дипломної роботи доведено до рівня методичних вказівок до виконання практичних робіт з дисципліни «Основи фінансів і бухгалтерського обліку», що дозволяє використати їх у практиці викладання дисципліни та модель управління фінансовою діяльністю запропонована ТОВ «Прогресор».

Висновки та пропозиції щодо розвитку об'єкта дослідження й доцільність продовження досліджень. Для покращення фінансового стану ТОВ «Прогресор» факторинг дає змогу залучити додатковий актив в розмірі 989,82 тис. грн., а використання овердрафта дає змогу розраховуватися з кредиторами, що підвищить рівень фінансової діяльності підприємства.

ЗМІСТ

Стор.
6

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Завдання та мета оцінки фінансової діяльності підприємств	8
1.2. Інформаційна складова управління фінансовою діяльністю підприємства	12
1.3. Проблеми управління фінансовою діяльністю підприємства	16

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ТОВ «ПРОГРЕССОР»	20
2.1. Характеристика діяльності ТОВ «ПРОГРЕССОР»	20
2.2. Оцінка фінансової діяльності ТОВ «ПРОГРЕССОР»	22
2.3. Робота в системі ДЗО та PROZORRO як чинник покращення фінансової діяльності ТОВ «ПРОГРЕССОР»	31

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «ПРОГРЕССОР»

3.1. Модель управління фінансовою діяльністю ТОВ «Прогресор»	35
3.2. Рекомендації для поліпшення управління дебіторською і кредиторською заборгованістю на ТОВ «Прогресор»	43

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ НА ТОВ «ПРОГРЕССОР»

4.1. Фінансування охорони праці на підприємстві	47
4.2. Особливості штрафів за порушення трудового законодавства	49

ВИСНОВКИ	51

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

Оцінка фінансової діяльності підприємств дозволяє знайти додаткові джерела фінансування з обґрунтуванням величини, ліквідності та структури залучених коштів. Разом з тим фінансовий стан більшості підприємств нестабільний, виникають проблеми щодо прийняття вірних управлінських рішень щодо результатів оцінки фінансової діяльності підприємств, що призводить до невизначеності: у ділових партнерах, у законодавчій базі, фінансово-економічній політиці держави, а, отже, і у перспективах діяльності суб'єкта господарювання.

З метою отримання кваліфікованої оцінки фінансової діяльності менеджери вищої ланки підприємств частіше почали звертатись до аналітичних розрахунків - до фінансового аналізу. Залучення якого дозволяє зробити висновок про: співставлення власних та залучених коштів, достатність платіжних засобів, швидкість обороту капіталу й причини зміни його структури, обсягу фінансування кожного виду діяльності тощо.

Таким чином, виникає необхідність в обґрунтуванні управління фінансовою діяльністю підприємства за допомогою прийняття рішень на основі використання оцінки фінансового стану підприємства. Все вищезазначене підкреслює актуальність теми роботи: «Проблеми управління фінансовою діяльністю підприємства».

Загальні підходи до проблеми управління фінансовою діяльністю підприємства висвітлені у працях таких вчених А. Азріліяна, І. Ансоффа, І. Балабанова, І. Бланка, Х. Віссема, С. Манько, Г. Крамаренко, М. Коробова, Л. Лігоненко, Л. Омелянович, А. Поддєрьогіна, А. Садекова, О. Стоянову, Ю. Попов, Л.М. Сокур, К.В. Слюсаренко, А.М. Турило, Я. Чубарової.

Проте в сучасних умовах існує необхідність розробки єдиної методики фінансового аналізу з метою адаптації до вітчизняних умов господарювання.

Метою дипломної роботи є вивчення методичних основ проведення аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання з позиції регулювання на рівні підприємства з метою розробки єдиної методики через доповнення системи показників та стандартизації їх розрахунку.

Об'єктом дослідження є фінансова діяльність ТОВ «ПРОГРЕССОР».

Предметом дослідження роботи є сукупність теоретичних і практичних положень, пов'язаних з фінансовою діяльністю підприємств для визначення та вирішення проблем управління.

Інформаційною базою для здійснення оцінки діяльності підприємства стала звітність ТОВ «ПРОГРЕССОР» за 2018 – 2020 роки (форма № 1 «Баланс», №2 «Звіт про фінансові результати»), довідкові дані бухгалтерії, Господарський кодекс України.

У відповідності до мети в дипломній роботі були поставлені наступні завдання:

- на основі різних пошукових систем та обсягу наукових робіт визначити сутність, мету та завдання оцінки фінансової діяльності підприємств;
- виявити інформаційну складову проведення оцінки фінансової діяльності підприємства;
- провести аналіз фінансової діяльності ТОВ «ПРОГРЕССОР»
- на основі аналізу фінансових результатів та фінансового стану ТОВ «ПРОГРЕССОР» визначити недоліки в фінансовій діяльності та вказати шляхи зміцнення фінансового стану;
- розглянути нормативні документи щодо норм фінансування охорони праці на підприємствах.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Завдання та мета оцінки фінансової діяльності підприємств

Фінанси підприємств – це складова фінансової системи країни, тому вони займають чільне місце у структурі фінансових відносин суспільства. У сфері суспільного виробництва фінанси створюють матеріальні та нематеріальні блага, валовий внутрішній продукт та національний дохід. Саме тому, задоволення суспільних потреб, фінансова стійкість країни, залежить від стану фінансів підприємств, від його фінансової діяльності.

Про те, виділяють і інші види діяльності підприємств, крім фінансової, (рис. 1.1).

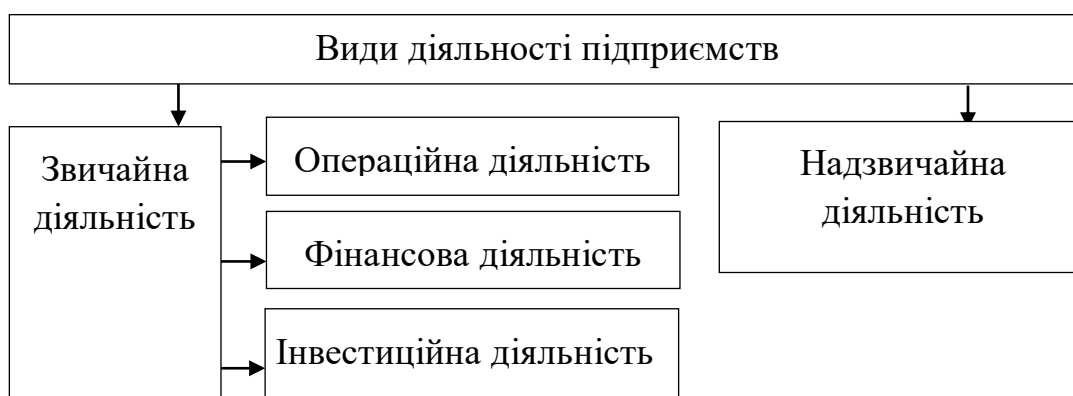

Рис. 1.1 – Види діяльності підприємства

Примітка: розроблено автором, згідно робіт [1-5]

Розглянемо більш детально роль фінансової діяльності серед інших видів діяльності, (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Кількість документів про види діяльності підприємств в різних пошукових системах

Операційна діяльність	Фінансова діяльність	Інвестиційна діяльність
Кількість документів в Google		
926 000	39 800 000	14 300 000
Кількість документів в yahoo		
18 500	132 000	35 600
Кількість документів в bing		
18 700	156 000	36 700

Примітка: систематизовано автором

Отже, виходячи з кількості документів в різних пошукових системах, можна стверджувати, що найбільше опубліковано документів в пошуковій системі Google по темі «інвестиційна діяльність», а в пошукових системах yahoo і bing спостерігаються майже однакові тенденції – за кількістю запитів найбільше документів по темі «фінансова діяльність».

Крім кількості запитів, слід звернути увагу на визначення ролі, змісту та значення кожного виду діяльності в наукових роботах українських вчених-економістів, виходячи з наукометричної бази google scholar:

- кількість наукових робіт, в основі яких виділяють операційну діяльність– 24600;
- кількість наукових робіт в яких досліджують тільки фінансову діяльність– 140000;
- кількість наукових робіт в яких досліджують тільки інвестиційна діяльність – 59700.

Виходячи з отриманих результатів, за кількістю опублікованих наукових робіт перше місце займає тема «фінансова діяльність підприємств». Про те слід звернути увагу на еволюцію поняття «фінансова діяльність підприємства» в роботах українських вчених економістів, (табл.1.2).

Таблиця 1.2 – Еволюція поняття «фінансова діяльність підприємств» в роботах українських вчених-економістів

Автор(и)	Визначення	Рік
Терещенко О.О.	у вузькому розумінні діяльність, яка веде до змін розміру і складу власного та позичкового капіталу, тобто діяльність, пов'язана з фінансуванням підприємства. у широкому розумінні під фінансовою діяльністю розуміють усі заходи, пов'язані з мобілізацією капіталу, його використанням, примноженням (збільшенням вартості) та поверненням	2003
Черненко Л.В.	Фінансова діяльність має бути організована так, аби рішення, що приймаються з управління фінансами, були найефективніші за наявних обмежень, якими є брак коштів у підприємства та особливості середовища бізнесу	2004
Турило А.М.	фінансова діяльність – діяльність що призводить до зміни розміру і складу власного та позичкового капіталу підприємництва	2007
Філіна Г.І.	фінансова діяльність суб'єкта господарювання – це дії з формування і використання його фінансових ресурсів, що мають форму економічно обґрунтованих управлінських рішень	2009
Кравчук О.М., Лещук В.П.	фінансова діяльність – діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позичкового капіталу підприємства.	2009
Бедриниць М.Д., Довгань Л.П.	фінансова діяльність у «широкому» розумінні – це система використання різних форм і методів для фінансового	2018

	забезпечення функціонування підприємств, а також досягнення ними поставлених цілей.	
Монаєнко А.О.	виконання фінансових зобов'язань перед державою у сфері сплати податків та інших платежів до бюджету та позабюджетних фондів, а також з виконання зобов'язань перед банками, іншими господарюючими суб'єктами	2019
Салівончик І.М.	фінансова діяльність має цільовий вплив на господарсько-виробничі процеси підприємства, чітко сформований фінансовий механізм підприємства поліпшує організацію фінансової діяльності та регулює процес формування та реалізації управлінських рішень у сфері фінансової діяльності підприємства.	2020

Отже, виходячи з еволюції визначень сутності поняття «фінансова діяльність» можна виділити задачі, що стоять перед нею, рис. 1.2:

- визначення структури власного капіталу та змін, що відбуваються;
- визначення співвідношення між власним і позичковим капіталом;
- прийняття управлінських рішень щодо фінансового забезпечення функціонування підприємства;
- виконання фінансових зобов'язань перед державою щодо сплати податків та інших платежів до бюджету та інших позабюджетних фондів.

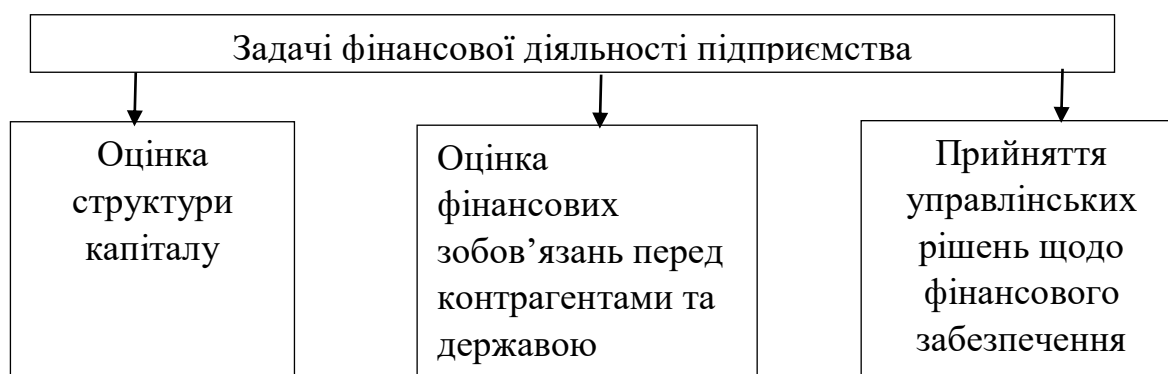

Рис. 1.2 – Групування задач фінансової діяльності підприємства

Примітка: розроблено автором, згідно робіт [1-5]

Виходячи з рис. 1.2 можна стверджувати, що прийняття управлінських рішень повинно базуватись на оцінці структури капіталу та оцінки фінансових зобов'язань перед контрагентами та державою.

При чому всі задачі фінансової діяльності підприємства можна поділити на задачі оцінки структури фінансів та прийняття управлінських рішень. Але без оцінки фінансової діяльності на певному часовому інтервалі не можливо прийняття

вірного управлінського рішення, тому першочерговою постає задача вірної оцінки фінансової діяльності підприємства та ресурсів, що на неї витрачаються, (рис. 1.3).

Рис. 1.3 – Види забезпечення при проведенні оцінки фінансової діяльності підприємства

Примітка: розроблено автором, згідно робіт [1-8]

Перш за все, прийняття управлінського рішення повинно бути забезпечено своєчасність надання інформації, що базується на сукупності наукового (методологічного), кадрового, програмного і правового забезпечення. Наукове (методологічне) забезпечення включає всю сукупність методів і прийомів оцінки фінансової діяльності підприємства, що містить у собі наукові підходи та принципи (системності, адекватності).

Програмне забезпечення складається з роботи технічних засобів (пристроїв та приладів), що використовується для проведення оцінки фінансової діяльності підприємства. Воно включає в себе роботу з прикладними програмами EXEL, MathCad, тощо. З методологічного, програмного забезпечення впливає необхідність в кадровому забезпеченні, тобто забезпечення кваліфікованими кадрами, які мають вагому теоретичну базу та вміння роботи з прикладними програмами. Щодо організаційного забезпечення мається на увазі організацію

роботи всіх економічних служб підприємства та прийнятті вірних рішень щодо подальшої діяльності підприємства, з використанням правового забезпечення.

Отже, підсумовуючи все вищезазначене слід виділити наступні основні результати огляду наукових джерел щодо визначення сутності, мети та завдань оцінки фінансової діяльності підприємств:

1. У пошукових системах yahoo і bing найбільше документів за запитом «фінансова діяльність», крім того аналізуючи результати запитів в google scholar за кількістю наукових робіт по темі «фінансова діяльність підприємств» кількість наукових робіт переважає над роботами, що висвітлюють операційну і інвестиційну діяльність.

2. Провівши огляд еволюції поняття «фінансова діяльність підприємств» у роботах вітчизняних вчених-економістів, виділено основні групи задач фінансової діяльності підприємств, а саме: прийняття управлінських рішень повинно базуватись на оцінці структури капіталу та оцінки фінансових зобов'язань перед контрагентами та державою.

3. Оцінка фінансової діяльності підприємства потребує наступних видів забезпечення: наукового, технічного, кадрового, організаційного та правового. Але незважаючи на першочерговість використання кожного із видів забезпечення на перший план виступає своєчасність подання інформації. Інформаційна складова буде розглянута автором в наступному підпункті більш детально.

1.2 Інформаційна складова управління фінансовою діяльністю підприємства

Інформація – це головний ресурс для прийняття управлінського рішення. Робота з інформацією, уміння продуктивно її використовувати - основна умова успіху фінансової діяльності будь-якого підприємства.

Основна властивість інформації – її здатність до нескінченного тиражування при втраті первинних своїх властивостей. Застосовуючи концепції: протиріччя інтересів, асиметричної інформації та моніторингових витрат що висвітлюють основні положення щодо прийняття рішень при оцінці фінансової діяльності

підприємства, можна стверджувати, що вони відображають протиріччя в оцінці інформації на рівні власників, інвесторів, кредиторів та менеджерів в процесі управління підприємством, (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Інформаційні концепції при оцінці фінансової діяльності підприємства

Назва концепції	Сутність концепції	Користувачі інформації
Протиріччя інтересів (компромісна)	Базується на припущенні про те, що інформація про фінансовий стан підприємства поєднує різні, часто конфліктні інтереси її користувачів.	Інвестори, власники - інтереси і локальні цілі користувачів інформації не збігаються.
Асиметричної інформації	Базується на припущенні недосконалості ринку - реальний ринок надає неадекватну інформацію учасникам відносно перспектив розвитку підприємства.	Інвестори, кредитори, менеджери - проявляється в тому, що менеджери підприємства володіють найбільш достовірною інформацією ніж інвестори та кредитори.
Сигнальна	базується на припущенні про те, що ринок капіталу посиляє інвесторам та кредиторам відповідні сигнали відносно перспектив розвитку підприємства	Інвестори, кредитори, менеджери - проявляється на підставі поведінки менеджерів
Моніторингових витрат	базується на різних інтересах та рівнях інформованості власників та кредиторів підприємства.	Кредитори, керівництво підприємства - з метою забезпечення повернення вкладеного капіталу

Джерело: [5]

З урахуванням зазначених теорій основними критеріями визначення фінансової діяльності підприємства, на думку автора, є теорія асиметричної інформації. Адже при прийнятті рішення щодо подальшого функціонування підприємства на основі оцінки фінансової діяльності в процесі переробки в корисну інформацію дані проходять три стадії відбору:

- фізичну, пов'язану з реальною можливістю її сприйняття і обробки;
- семантичну, що базується на прийнятій термінології, формулах розрахунку і можливих значень показників прийнятими угодами і стандартами знаків, кодами, термінами;
- прагматичну, по якій оцінюються корисність і потреба даних.

Отже, семантична інформація є основною для прийняття рішень щодо подальшої фінансової діяльності підприємства. Семантична інформація може будуватись на основі таких методик оцінки фінансової діяльності підприємств:

1. Господарський кодекс України, стаття 333 «Фінансова діяльність підприємств»;

2. Методичні рекомендації щодо застосування поняття контролю затверджено протокольним рішенням Антимонопольного комітету України від 01 листопада 2018 року;
3. Методика проведення Державною фінансовою інспекцією України, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання;
4. Наказ Міністерства фінансів України №170 «Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки» від 14.02.2006 р.

Отже, семантична дані для оцінки фінансової діяльності підприємств закріплені в приведених вище нормативно-правових актах. Розглянемо більш детально кожен з зазначених актів.

Що стосується Господарського кодексу України, то він визначає:

- основні засади господарювання в Україні;
- регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання;
- регулює відносини між суб'єктами господарювання та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.

Так, стаття 333 «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» Господарського кодексу України визначає, що:

- фінанси суб'єктів господарювання є самостійною ланкою національної фінансово-кредитної системи з індивідуальним кругообігом коштів, що забезпечує покриття витрат виробництва продукції (робіт, послуг) і одержання прибутку;
- фінансова діяльність включає в себе будь-яке фінансове посередництво;
- покриття довготермінових та короткотермінових ризиків відбувається за допомогою кредитно-фінансової системи.

Що стосується другого документу, то в ньому визначаються основні положення щодо контролю та впливу одного суб'єкта господарювання на іншого з визначенням його поведінки настільки, що це дозволяє здійснювати на такого суб'єкта

господарювання вирішальний вплив у розумінні законодавства про захист економічної конкуренції.

Основою для визначення контролю є:

- фінансова – звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства;
- консолідована фінансова – фінансова звітність, яка відображає фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

В третьому документі визначається мета і задачі, методологічний апарат проведення Державною фінансовою інспекцією (та її територіальними органами) державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання на основі порівняння планових і фактичних показників фінансової діяльності підприємства. Даний нормативний документ в частині розрахунку основних фінансових показників спирається на четверту методику, тобто на Методику аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки. Так як основна мета цього нормативного документу – визначення причин та забезпечення єдності підходів при оцінці фінансово-господарського стану суб'єктів державного сектору економіки України.

Отже, розглянувши всі нормативні документи, можна стверджувати, що в Господарському кодексі України визначено тільки теоретичний апарат фінансової діяльності підприємств без методики його оцінки. Що стосується методичних рекомендацій Антимонопольного комітету України, то тут визначені тільки основні документи для оцінки фінансової діяльності підприємств – фінансова і консолідована фінансова звітність. Тільки в документі, затвердженому Міністерством фінансів України «Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки» приведено основні показники, їх граничні значення та порядок розрахунку.

Тому, основним недоліком в інформаційної складової управління фінансовою діяльністю підприємства є незадоволення інформаційних потреб користувачів інформації через отримання якісної, достовірної інформації від підприємства.

Наразі подальшого дослідження потребує розкриття проблем управління фінансовою діяльністю підприємств з використанням концепції асиметричної інформації.

1.3 Проблеми управління фінансовою діяльністю підприємств

Визначення проблем управління на основі оцінки показників фінансової діяльності підприємства можливе за умови визначення кінцевого користувача інформації і його інформаційних потреб.

Згідно теорії асиметричності інформації важливість, якість і точність інформації залежить від кінцевого його користувача: топ менеджера (керівника підприємства), інвестора(кредитора), аудиторської компанії, державної фінансової інспекції тощо. Розглянемо схему прийняття управлінського рішення щодо фінансової діяльності підприємства в залежності від кінцевого користувача:

а) для внутрішнього користування;

б) для зовнішнього користування.

Рис. 1.4 (а) – Технологія прийняття управлінського рішення щодо фінансової діяльності підприємства для внутрішнього користування

П- планові показники, Ф – фактичні показники, ФД – фінансова діяльність, Н – нормативні значення показників

Рис. 1.4 (б) – Технологія прийняття управлінського рішення щодо фінансової діяльності підприємства для зовнішнього користування

Джерело: [5]

Отже, виходячи з рис. 1.4 (а) можна визначити проблеми прийняття управлінського рішення на основі отримання збору, аналізу та обробки внутрішньої інформації:

- розробка плану фінансової діяльності підприємства;
- визначення планових і фактичних показників оцінки фінансової діяльності

підприємства;

- визначення факторів впливу на показники фінансової діяльності підприємства.

Тобто потрібен ефективний внутрішній фінансовий контроль, адже основними проблемами в прийнятті управлінського рішення, згідно роботи [10]

- зловживання службовим становищем (корисливі дії посадової особи з фінансами підприємства);

- неякісне виконання службових обов'язків;

- витрачання фінансових ресурсів підприємства без обґрунтування витрат.

Про те слід звернути увагу і на проблеми прийняття рішень щодо подальшої спільної фінансової діяльності з контрагентами, якщо [9]:

- при аналізі активів підприємства коефіцієнт зростання власного капіталу менший від коефіцієнта зростання активів підприємства, то це вказує на скорочення обсягів власних джерел фінансування діяльності підприємства (прибутку, використання резервів, уцінки активів тощо);

- при аналізі дебіторської заборгованості розглядається прострочена дебіторська заборгованість із зазначенням строків погашення такої заборгованості (аналіз проводиться за додатково наданою підприємством інформацією щодо зазначеної заборгованості);

- при аналізі структури та динаміки (руху) зобов'язань підприємства виявляються негативні тенденції щодо зростання заборгованості підприємства, особливо заборгованості підприємства за розрахунками з бюджетом, з оплати праці та простроченої кредиторської заборгованості.

Про те, якщо $ФД$ (фінансова діяльність) $= Н$ (нормативні значення показників), то проблема прийняття рішення щодо співпраці з даним підприємством відсутня.

На думку автора проблема прийняття управлінського рішення щодо фінансової діяльності підприємства виникає через:

- відсутність планування фінансової діяльності більшості підприємств;

- відсутність єдиного підходу до оцінки фінансової діяльності підприємств в Україні.

Отже, провівши теоретико-методологічний аналіз методик оцінки фінансової діяльності підприємств можна стверджувати, що за кількістю наукових робіт в наукометричній базі google scholar переважають наукові роботи по темі «фінансова діяльність підприємств». Крім того, у роботах вітчизняних вчених-економістів, виділено основні групи задач фінансової діяльності підприємств, а саме: прийняття управлінських рішень повинно базуватись на оцінці структури капіталу та оцінки фінансових зобов'язань перед контрагентами та державою.

Виходячи з теорії асиметричності інформації, автор розділив технологію прийняття управлінського рішення щодо фінансової діяльності підприємства для внутрішнього використання (план фінансової діяльності підприємства, в якому визначаються основні фінансові показники діяльності підприємства та співставлення їх значень планового і фактичного періоду та фактори впливу на показники фінансової діяльності підприємства) та зовнішнього на основі «Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки» в якій, на відміну від:

- Господарського кодексу України;
- Методичних рекомендацій Антимонопольного комітету України;
- Методика проведення Державною фінансовою інспекцією України, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання, приведено основні показники, їх граничні значення та порядок розрахунку.

Так, як проблема управління фінансової діяльності підприємства виникає через відсутність планування фінансової діяльності та єдності показників її оцінки, тому подальшим постає питання розгляду фінансової діяльності на прикладі конкретного підприємства та виявлення недоліків в його фінансовій діяльності.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПРОГРЕССОР»

2.1 Характеристика діяльності ТОВ «ПРОГРЕССОР»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Прогресор» зареєстровано 07.04.2011 р., про що зроблено відповідний запис в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань №1 227 102 0000 012398.

Товариство в своїй діяльності керується Цивільним і Господарським кодексами України, а також Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» та іншими діючими нормативно-правовими актами.

Метою діяльності ТОВ «Прогресор» є:

- одержання прибутку;
- задоволення суспільних потреб в продукції (товарах), роботах, послугах;
- реалізація на підставі одержаного прибутку соціально-економічних інтересів учасників Товариства.

Товариство «Прогресор» є юридичною особою за Законодавством України та має:

- самостійний баланс;
- поточний, валютний та інші рахунки в банківських установах (ПАТ КБ «Приват Банк», ПАТ «ПУМБ», ПАТ «Укрсиббанк»);
- печатку та штамп зі своїм найменуванням;
- власний знак для товарів і послуг.

ТОВ «Прогресор» станом на квітень 2020 р. співпрацює з такими підприємствами та організаціями:

- ПАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат»;
- ПАТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат»;
- ПАТ «Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат»;
- ПАТ «Дніпровський коксохімічний завод»;

- Академічним міським театром музично-пластичних мистецтв Академія руху м. Кривий Ріг;
- Відокремленим структурним підрозділом «Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету».

Розглянемо динаміку основних видів економічної діяльності ТОВ «Прогресор» на основі розшифрування чистого доходу за 2018-2020 рр., табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні види економічної діяльності ТОВ «Прогресор» за 2018-2020 рр.

№ з/п	Цифрове значення по КВЕД 2010	2018 р.		2019 р.		2020 р.	
		Чистий дохід від виду економічної діяльності, тис. грн.	Частка в загальній сумі доходу, %	Чистий дохід від виду економічної діяльності, тис. грн.	Частка в загальній сумі доходу, %	Чистий дохід від виду економічної діяльності, тис. грн.	Частка в загальній сумі доходу, %
1	33.13	7381	43,7	8756,7	42,8	9598	50,1
2	43.21	5567,3	33,0	6789	33,2	4578,6	23,9
3	43.29	409,7	2,4	678,3	3,3	306,5	1,6
4	43.46	1394	8,3	1876,5	9,2	2069,1	10,8
5	46.73	456,8	2,7	487,5	2,4	498,1	2,6
6	49.41	1678,2	9,9	1855	9,1	2108,1	11

Розшифрування кодів видів економічної діяльності ТОВ «Прогресор», згідно табл.2.1:

33.13 - Ремонт і технічне обслуговування електронного і оптичного устаткування;

43.21 - Електромонтажні роботи; 43.29 - Інші будівельно-монтажні роботи;

43.46 - Оптова торгівля побутовими електротоварами, електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворення звуку і зображення;

46.73 – Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням;

49.41 – Вантажний автомобільний транспорт.

Отже, виходячи з табл. 2.1 основними видами діяльності, згідно розшифрування чистого доходу за видами економічної діяльності є:

- ремонт і технічне обслуговування електронного і оптичного устаткування, частка якого зростає з 43,7% до 50,1% в 2020 р., в порівнянні з 2018 р.
- електромонтажні роботи – частка в загальній сумі доходу спадає з 33% (2018 р.) до 23,9% в 2020 р., про те все рівно однією із найбільших;

- вантажний автомобільний транспорт – частка в загальній сумі доходу зростає з 9,9% (2018 р.) до 11% в 2020 р.

Розглянемо фінансову діяльність ТОВ «ПРОГРЕССОР» згідно встановлених показників.

2.2 Оцінка фінансової діяльності ТОВ «ПРОГРЕССОР»

Фінансова діяльність підприємства є однією з найважливіших характеристик його діяльності, адже вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співставленням частки власних і залучених коштів.

Фінансова діяльність підприємства пов'язана з фінансовим станом, адже стійкий фінансовий стан підприємства формується в процесі всієї його виробничо-господарської діяльності.

Тому оцінку фінансової діяльності можна провести тільки за допомогою комплексної системи показників, що детально і всебічно характеризують фінансовий стан підприємства.

Показники оцінки фінансового стану підприємства повинні дати відповідь на запитання на скільки надійне підприємство у фінансовому відношенні як партнер. А отже, прийняти рішення про економічну доцільність продовження або встановлення таких відносин з підприємством. У кожного з партнерів підприємства - акціонерів, банків, органів податкової інспекції, працівників підприємства - свій критерій економічної доцільності. Тому, й показники оцінки фінансового стану мають бути такими, щоб кожний партнер зміг зробити вибір, виходячи з власних інтересів.

Таблиця 2.2 – Фінансово-економічні показники ТОВ «Прогресор» за I квартал 2019-2021 рр.

Показники	Роки			Відхилення 2020 від 2019		Відхилення 2021 від 2020	
	2019	2020	2021	абсолютне, +/-	відносне, %	абсолютне, +/-	відносне, %
Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3218,8	1932,0	4469,0	-1286,8	0,60	2537,04	2,31

Податок на додану вартість, тис. грн	536,48	322,00	744,84	-214,48	0,60	422,84	2,31
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн	2682,4	1610,00	3724,20	-1072,40	0,60	2114,20	2,31
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	1939,70	1218,50	3162,90	-721,20	0,63	1944,40	2,60
Валовий прибуток, тис. грн.	742,7	391,50	561,30	-351,20	0,53	169,80	1,43
Чистий прибуток, тис. грн.	51,50	81,80	145,00	30,30	1,59	63,20	1,77
Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	17,00	15,00	15,00	-2,00	0,88	0,00	1,00
Фонд оплати праці, тис. грн.	918,00	900,00	1080,00	-18,00	0,98	180,00	1,20
Середня вартість основних засобів, тис .грн	390,30	181,10	108,70	-72,40	0,46	-72,40	0,60
Середня вартість оборотних коштів, тис тис.грн	7748,3	11786,5	19002,0	4038,20	1,52	7215,50	1,61
Фодовіддача , грн/грн	6,87	8,89	34,26	2,02	1,29	25,37	3,85
Оборотність оборотних коштів , раз	0,35	0,14	0,20	-0,21	0,39	0,06	1,43

Отже, чистий дохід в I кварталі 2021 р. значно зростає, про те і зростає собівартість виготовленої продукції.

Переважає більшість методик аналізу фінансового стану підприємства передбачає розрахунок наступних груп показників :

- показники оцінки майнового положення;
- показники ліквідності і платоспроможності;
- показники рентабельності;
- показники фінансової стійкості; показники ділової активності.

Оцінка змін, що відбулися в складі та структурі майна підприємства – це важливим етапом у характеристиці фінансової діяльності - фінансового стану підприємства. Адже, стабільність майнового стану підприємства залежить від правильності та доцільності вкладення фінансових ресурсів у активи, тому для його оцінки необхідно вивчити передусім склад, структуру майна та джерела його утворення, а також причини їх зміни. Отже, проведемо аналіз майнового стану ТОВ «Прогресор» за 2019-2020 роки.

Таблиця 2.3 – Аналіз показників майнового стану ТОВ «Прогресор» за період 2018-2020 рр.

Назва коефіцієнту	Рік			Відхилення від попереднього періоду, %	
	2018	2019	2020	2019 р. від 2020 р.	2020 р. від 2019 р.
Частка оборотних фондів в обігових коштах	0,21	0,07	0,05	36,9	68,8
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,55	0,70	0,1	12,73	16,6
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,06	0,08	0,03	126,9	42,4
Частка оборотних виробничих активів	0,1112	0,63	0,83	566,9	131,2
Коефіцієнт мобільності активів	1,1014	3,9701	2,8012	360,4	70,5

З таблиці 2.3 видно, що частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах зменшилась у 2019 році порівняно з 2018 на 36,9 %. Що свідчить про зниження частки обігових коштів у виробничій сфері підприємства у 2019 році. А в 2020 році, порівняно з 2019 роком, частка оборотних виробничих фондів зменшилась ще на 68,8 %, і становила 0,053. Зменшення цього показника не є позитивною тенденцією для діяльності ТОВ «Прогресор».

Коефіцієнт зносу основних засобів у 2019 році збільшився на 1,27% порівняно з 2018 роком. Тобто рівень фізичного і морального зносу основних фондів збільшився на 127 % у 2019 році. Та продовжив зростати у 2020 році ще на 16,6%, і склав 0,1162.

Коефіцієнт оновлення основних засобів збільшився у 2019 році порівняно з 2018 роком на 126 %. Це свідчить про те, що з наявних на кінець звітної періоду основних засобів - нові основні засоби. Тобто рівень фізичного і морального

оновлення основних засобів збільшився у 2019 році. Проте у 2020 році різко зменшився на 42%.

Частка оборотних виробничих активів збільшується у динаміці, що свідчить про позитивні зміни у фінансовій діяльності ТОВ «Прогресор». У 2019 році порівняно з 2018 роком зросла частка оборотних виробничих активів на 567%. А в 2020 році збільшилась ще на 131 % , і становила 0,83. Тобто частка мобільних виробничих фондів зросла у валюті балансу .

Коефіцієнт мобільності активів збільшився у 2019 році (майже у тричі) на 360,45 % порівняно з 2018 роком, Тобто 3,97 гривень обігових коштів припадає на 1 гривню необігових. А в 2020 році коефіцієнт мобільності активів зменшився на 70,6% , і становив 2,8. Отже , у 2020 році потенційна можливість перетворення активів у ліквідні кошти зросла майже на 70 % .

Отже, аналіз коефіцієнтів майнового стану свідчить про те, що майновий стан ТОВ «Прогресор» протягом аналізованого періоду є задовільним.

Розглянемо наступний показники – ліквідності і платоспроможності.

Ліквідність підприємства характеризується співвідношенням величини його високоліквідних активів (грошові кошти та їх еквіваленти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) до короткострокової заборгованості. Аналіз ліквідності доповнює аналіз платоспроможності та визначає спроможність підприємства своєчасно й повністю виконати свої платіжні зобов'язання.

Щодо кількості показників, що входять до аналізу ліквідності, та методів їх розрахунку, відзначимо, що більшість рекомендацій надають однаковий порядок розрахунку відповідних коефіцієнтів.

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії):

$$K_{\text{фн}} = \frac{BK}{\sum \Pi} \quad (2.1)$$

де BK – власний капітал,

$\sum \Pi$ – сума пасивів

Коефіцієнт фінансової стійкості:

$$K_{\phi c} = \frac{BK}{ЗК} = \frac{BK}{ВМ} \quad (2.2)$$

де ВК – власний капітал,

ЗК – залучений капітал,

ВМ – вартість майна.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності:

$$K_{ал} = \frac{ГК}{КЗ} \quad (2.3)$$

де ГК – грошові кошти,

КЗ – короткострокові зобов'язання.

Коефіцієнт термінової ліквідності:

$$K_{тл} = \frac{ГК + ДЗ}{КЗ} \quad (2.4)$$

де ДЗ – дебіторська заборгованість.

Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності:

$$K_{зл} = \frac{ГК + ДЗ + Зап}{КЗ} = \frac{ОА}{ПЗ} = \frac{ОА - В_{мп}}{ПЗ} \quad (2.5)$$

де Зап – запаси,

ОА – оборотні активи;

ПЗ - поточні зобов'язання;

$В_{мп}$ – витрати майбутніх періодів.

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами:

$$K_{зоз} = \frac{ЧОК}{ОА} \quad (2.6)$$

де ЧОК – чистий оборотний капітал,

ОА – оборотні активи.

Коефіцієнт маневреності:

$$K_m = \frac{ЧОК}{БК} \quad (2.7)$$

Коефіцієнт оборотності (оббіговості) активів:

Коефіцієнт оббіговості активів:

$$K_{OA} = \frac{BP}{\left(\frac{HA + KA}{2}\right)} \quad (2.8)$$

де BP – виручка від реалізації;

HA, KA – активи на початок та кінець періоду.

Коефіцієнт оббіговості дебіторської заборгованості

$$K_{odz} = \frac{BP}{\left(\frac{HДЗ + КДЗ}{2}\right)} \quad (2.9)$$

де HДЗ, КДЗ – дебіторська заборгованість на початок та кінець періоду.

Коефіцієнт оббіговості кредиторської заборгованості:

$$K_{odz} = \frac{СП}{\left(\frac{HKЗ + KKЗ}{2}\right)} \quad (2.10)$$

де СП – собівартість продукції;

HKЗ, KKЗ – кредиторська заборгованість на початок та кінець періоду.

Коефіцієнт оббіговості матеріально-виробничих запасів:

$$K_{ozan} = \frac{СП}{\left(\frac{HЗап + KЗап}{2}\right)} \quad (2.11)$$

де Hзап, Kзап – запаси на початок та кінець періоду.

Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача):

$$\Phi = \frac{Д(BP)}{A} \quad (2.12)$$

де A – активи підприємства

Розрахувавши всі вищезазначені показники автор пропонує розрахувати коефіцієнт Бівера для визначення фінансового стану підприємства.

$$K_{\phi} = \frac{ЧП - A_{\phi}}{ДЗ + ПЗ} \quad (2.13)$$

де ЧП – чистий прибуток;

A_{ϕ} – амортизаційні відрахування;

ДЗ, ПЗ – довгострокові та поточні зобов'язання.

Отже, розглянувши наступні нормативні документи, можна зробити висновки про кількість показників та порядок їх розрахунку:

1. Автором визначено 13 показників, які оптимально характеризують діяльність підприємства в конкретно взятому періоді.
2. Послідовність їх розрахунку наступна, рис.2.1.

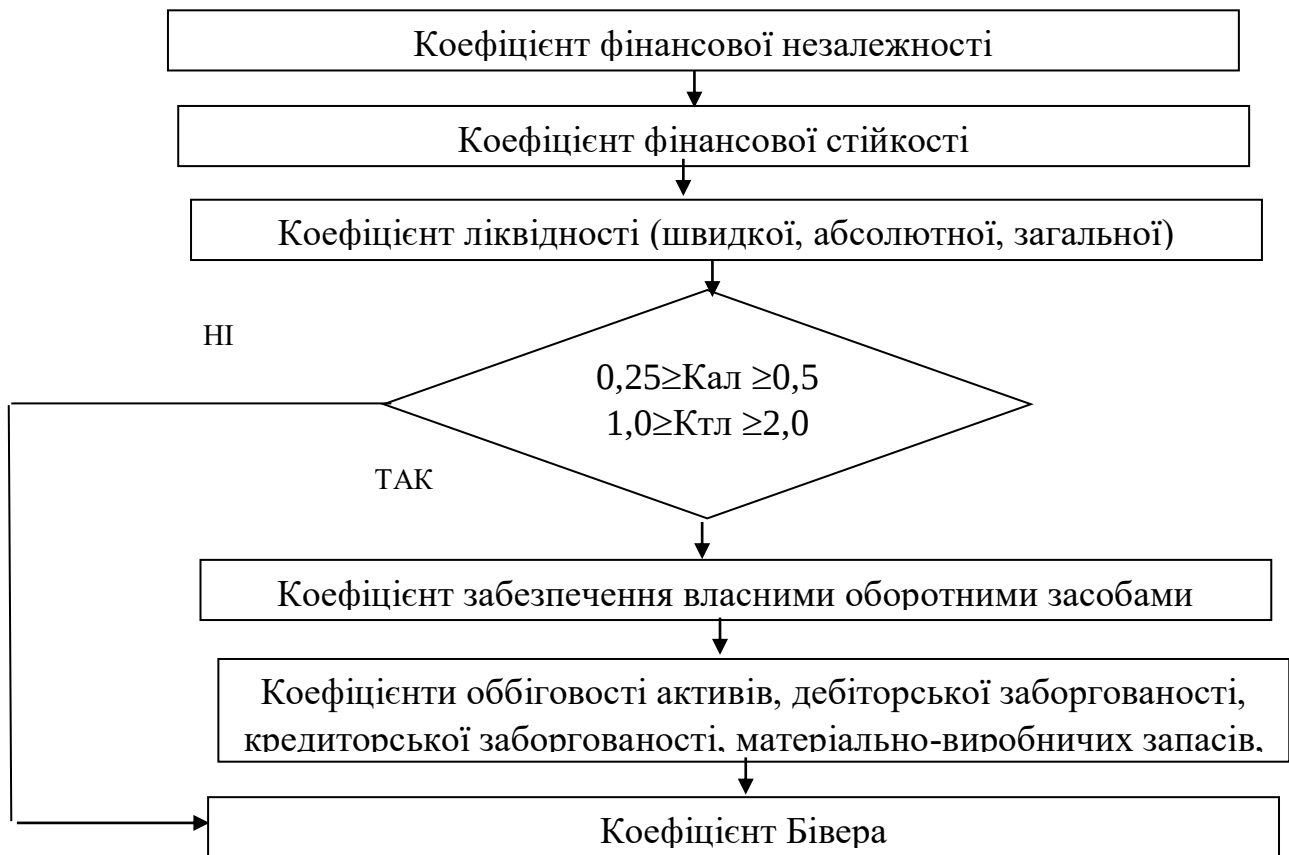

Рис. 2.1 – Оцінка фінансової діяльності ТОВ «Прогресор»

Джерело: [5]

У відповідності до рис. 2.1 аналіз фінансового стану підприємства проводиться спочатку на основі показників фінансової незалежності та фінансової стійкості. Потім розраховуються коефіцієнти ліквідності (абсолютної, термінової та

загальної), якщо отримані результати розрахунків не задовольняють граничні умови коефіцієнтів, то далі автор запропонував розрахувати коефіцієнт Бівера - для визначення стану підприємства: якщо підприємство на межі банкрутства, то звичайно всі показники діяльності підприємства значно гірші, ніж показники діяльності успішно функціонуючого підприємства.

Про те якщо отримані значення коефіцієнтів задовольняють граничні значення, то наступним етапом аналізу фінансового стану підприємства є розрахунок коефіцієнта забезпечення власними оборотними засобами, коефіцієнти обіговості активів, дебіторської, кредиторської заборгованості, матеріально-виробничих запасів та фондівіддача. Про те, кінцевим елементом розрахунку є розрахунок коефіцієнта Бівера для остаточного визначення фінансового стану підприємства.

Розрахуємо приведені показники для ТОВ «Прогресор».

Таблиця 2.4 – Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Показник	Значення по роках		
	2018	2019	2020
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,93	0,90	0,92
Коефіцієнт фінансової стійкості	1,22	1,07	1,1
Коефіцієнт ліквідності:			
- абсолютної,	0,6	0,4	1,6
- термінової,	1,0	2,6	3,3
- загальної	3,0	5,0	1,5
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	2,0	4,0	0,5
Коефіцієнт маневреності	0,7	0,5	0,3
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	16,2901	8,9974	13,239
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	0,0631	0,0801	0,0340
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	7,3205	3,0384	2,087
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	4,896	0,851	1,304
Коефіцієнт оборотності активів	1,1014	3,9701	2,8012
Коефіцієнт Бівера	0,39	0,34	0,2

З таблиці 2.4 впливає що:

- коефіцієнт фінансової автономії збільшується у динаміці. ТОВ «Прогресор»

значно залежить від позикових коштів і здатний фінансувати тільки від 7 до 10% активів за рахунок власних коштів;

- коефіцієнт фінансової стійкості має нормативне значення - $(K_{ф.с}=2)$, напрямком позитивних змін є його зменшення. Отже у 2020 році коефіцієнт фінансової залежності дорівнює 1,1 що не перевищує нормативне значення. Отже, на одиницю власного капіталу припадає 1,1 сукупних джерел.

- коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився у 2019 році, порівняно з 2018, на 0,0721. Це означає, що платоспроможність підприємства зменшилась. Проте у 2020 році не істотно підвищилась на 0,001. Це свідчить, що можливість погашення короткострокових зобов'язань підприємства за найбільш ліквідними активами зросла. Цей коефіцієнт є найбільш жорстким критерієм платоспроможності та ліквідності та характеризує ту частину заборгованості, яку можна погасити найближчим часом.

Коефіцієнт швидкої ліквідності вищий за нормативний. У 2019 році він збільшився на 1,014 і продовжив зростати у 2020 році, та склав 4,6501. Отже, якщо ТОВ «Прогресор» передбачає мобілізувати оборотні активи в частині грошових коштів і коштів в розрахунках на покриття зобов'язань, то в нього достатньо фінансових ресурсів.

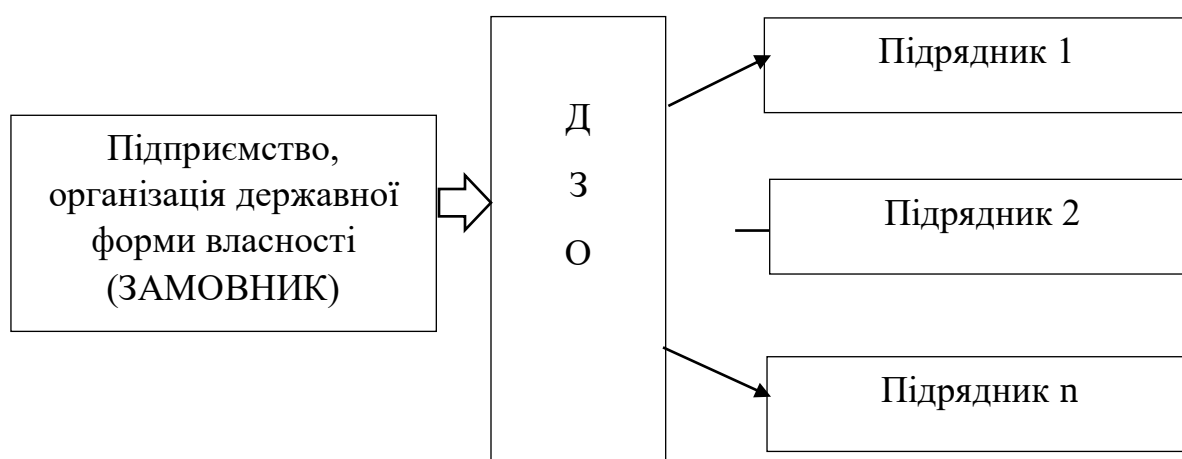
Результати розрахунків коефіцієнта Бівера свідчать: структура балансу ТОВ «Прогресор» протягом 2018 – 2020 рр. задовільна, у 2019 р. має місце незадовільна структура балансу. Тобто експрес-аналіз фінансового стану підприємства за допомогою коефіцієнта Бівера дозволяє здійснювати попереджувальні заходи щодо попередження банкрутства. Таким чином 2019 р., у ТОВ «Прогресор» існувала загроза банкрутства, про те в 2020 році підприємство збільшило чистий прибуток, та в свою чергу цим зменшило ймовірність банкрутства.

Отже, провівши визначення методик аналізу фінансового стану в діяльності підприємств, дійшли наступних висновків: зв'язок фінансових результатів діяльності підприємства та фінансового стану підприємства визначає сутність, мету та завдання аналізу фінансового стану кожного конкретного підприємства. Крім того проведення аналізу фінансового стану підприємства потребує наступних видів

забезпечення: наукового, технічного, методологічного, кадрового та правового. Але незважаючи на першочерговість використання кожного із видів забезпечення на перший план виступає своєчасність подання інформації.

2.3 Робота в системі ДЗО та PROZORRO як чинник покращення фінансової діяльності ТОВ «ПРОГРЕССОР»

В 2015 році стартував один із перших електронних майданчиків з публічних закупівель – ДЗО (Державні Закупівлі Онлайн). На початку роботи системи були певні ризики, про те зараз це одна з надійніших платформ для співпраці підрядників і державних організацій (рис. 2.2).

Робота платформи ДЗО регламентується Законом України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» і дає змогу підрядникам надати свої товари, роботи послуги державним підприємствам, організаціям, що диверсифікує діяльність підприємства і дає змогу отримати додаткові фінансові ресурси.

Крім того підрядник може спланувати свої фінансові потоки наперед і проаналізувати результати минулої діяльності.

Основними вимогами до замовника є оприлюднення в мережі Інтернет інформацію про:

- річний план закупівлі;
- оголошення про заплановану закупівлю чи проведення попередньої кваліфікації - з моменту прийняття рішення про необхідність проведення тендеру;

- протокол розкриття тендерних пропозицій - протягом п'яти робочих днів з дня розкриття тендерних пропозицій;
- запит цінових пропозицій (котирувань);
- звіт про результати здійснення торгів - протягом 10 календарних днів з дня його затвердження;
- оголошення про результати проведеної процедури закупівлі - протягом 10 календарних днів з дня укладення договору про закупівлю або після прийняття рішення про відміну торгів, або визнання їх такими, що не відбулися.

В збоку підрядника, учасника тендерної пропозиції надаються ряд документів (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Вимоги до тендерної пропозиції учасника

Вимога до форми документу	Хто подає
Тендерна пропозиція	Тендерна пропозиція по формі
Документи, що підтверджують повноваження щодо підпису документів тендерної пропозиції	Протокол засновників та/або наказ про призначення (у разі підписання керівником); довіреність, доручення (у разі підписання іншою уповноваженою особою Учасника); або інший документ, що підтверджує повноваження представника учасника на підписання документів.
Наявність документально підтвердженого досвіду виконання аналогічного договору	Копія одного аналогічного договору (з усіма додатками, зазначеними у договорі та з усіма актами здачі-приймання товару) за 2019 рік.
Копія установчого документу	Копія Статуту або іншого установчого документу (для юридичної особи) або код доступу до сканкопії установчого документу Учасника на офіційному сайті Міністерства юстиції України.
Документ(и), що підтверджує статус платника податку	Копія довідки або свідоцтва платника ПДВ/копія витягу з реєстру платників податку на додану вартість/копія довідки або свідоцтва платника єдиного податку суб'єктом малого підприємництва/копія витягу з реєстру платників єдиного податку (для учасників-суб'єктів малого підприємництва на єдиному податку/інше).
Підтвердження відсутності підстав для відмови в участі у процедурі закупівлі	Довідка по формі, що наведена в Додатку № .... Приклад довідки за посиланням <u>Довідка по статті 17</u>
Підтвердження особи	Копія паспорту учасника (тільки для фізичних осіб) (а саме сторінки 1-6 та сторінки на якій зазначено місце проживання) або копія іншого документу, передбаченого статтею 13 Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство

	України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» від 20.11.2012 № 5492VI, зі змінами.
Технічні вимоги	Підтвердження відповідності предмета закупівлі технічним вимогам

Так, ТОВ «Прогресор» працює на платформі ДЗО 3 роки, загальна сума контрактів 600 тис. грн., тобто в середньому в рік на даній платформі підприємство отримує додаткові контракти на суму 200 тис. грн.

Незважаючи на переваги платформи є певні недоліки:

- подання великої кількості документів;
- зниження ціни до мінімальної під час проходження тендеру;
- перенесення строків оплати за договором через відсутність фінансування з боку державного бюджету

Враховуючи все вищезазначене платформа є одним із способів укладання додаткових угод, про те для покриття кредиторської і дебіторської заборгованості потрібний пошук інших інструментів фінансування.

Отже, основним критерієм визначення фінансового стану підприємства є теорія моніторингових витрат. Адже при проведенні моніторингу в процесі переробки в корисну інформацію дані проходять три стадії відбору: фізичну, пов'язану з реальною можливістю її сприйняття і обробки; семантичну, обумовлену прийнятими угодами і стандартами знаків, код, термінів; прагматичну, по якій оцінюються корисність і потреба даних.

Отримано ґрунтовний висновок про недостатність інформаційної підтримки аналізу фінансового стану підприємства з боку держави, через велику кількість методичних рекомендацій, які неспівставні між собою, що у свою чергу ставить перед аналітиком проблему вибору необхідної методики, а проведення даного аналізу на двох підприємствах за різними методичними рекомендаціями унеможлиблює процес співставлення отриманих результатів. Зазначимо, що ряд показників маючи однакову назву за різними методиками передбачають неоднаковий порядок їх розрахунку. Або ж навпаки, однакові за змістом показники

мають різну інтерпретацію своєї назви. Усе це робить процес фінансового аналізу, неспівставним за різними суб'єктами господарювання, безконтрольним, адже аналітик може з упевненістю сказати, що, мотивуючись своїм суб'єктивним баченням, ним було обрано саме ту чи іншу методику проведення фінансового аналізу. Отже, дана проблема потребує свого законодавчого врегулювання.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «ПРОГРЕССОР»

3.1 Модель управління фінансовою діяльністю ТОВ «Прогресор»

Дисбаланс між дебіторською і кредиторською заборгованістю на підприємстві ТОВ «ПРОГРЕССОР» виникає внаслідок особливостей виробничого циклу на підприємстві (рис. 3.1).

Рис. 3.1 – Виробничий цикл ТОВ «Прогресор»

Відволікання коштів у дебіторську заборгованість спричиняє виникнення касових розривів і нестачі оборотних коштів.

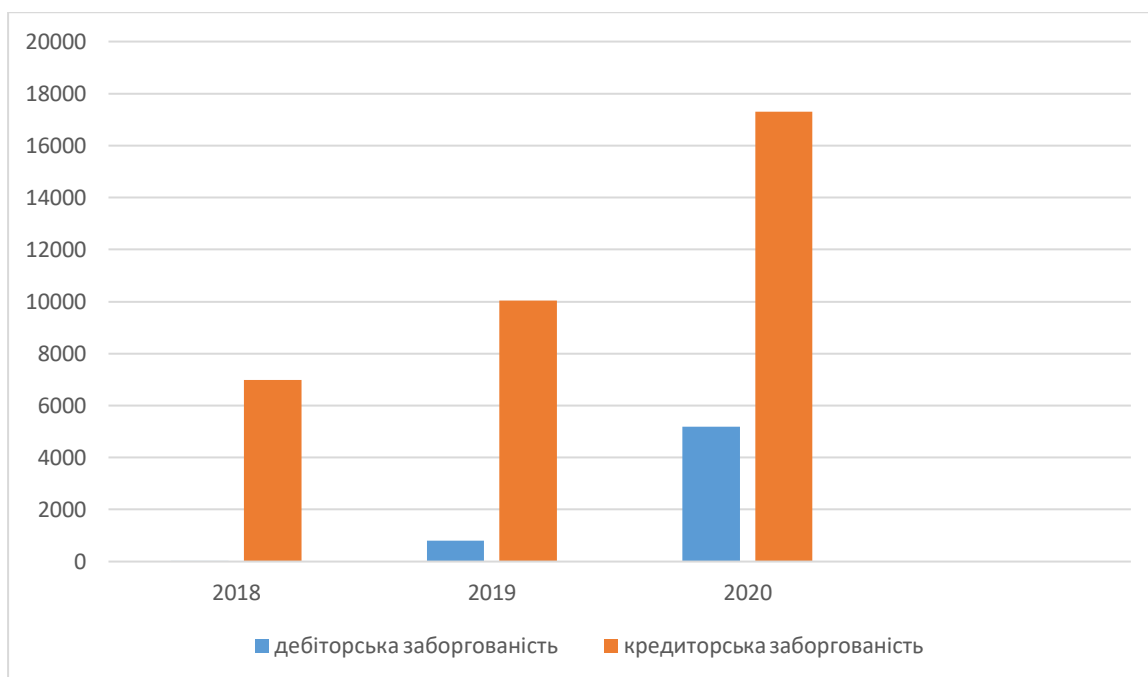

Рис. 3.2 – Порівняння дебіторської і кредиторської заборгованості ТОВ «Прогресор»

Враховуючи виробничий цикл ТОВ «Прогресор», модель управління фінансовою діяльністю підприємства базується на балансі між дебіторською і кредиторською заборгованістю, а факторинг, овердрафт і банківський кредит є одними з найбільш перспективних методів управління дебіторською заборгованістю, тому вони є актуальним для вирішення проблем, що склалися на досліджуваному підприємстві ТОВ «ПРОГРЕССОР».

Отже, метою даного розділу є обґрунтування необхідності та вигідності для підприємства використання: овердрафту, факторингу у своїй фінансово-господарській діяльності (табл. 3.1).

Так, Дацко К.П. розглядає факторинг як найбільш прогресивною формою рефінансування, а його суть полягає в перепродажі підприємством дебіторської заборгованості банку.

Перевагами факторингу є:

- миттєвого отримання більшої частини платежу;
- гарантії повного погашення заборгованості;
- зниження витрат по веденню рахунків.

Проблемам управління фінансовою діяльністю за допомогою факторингових операцій присвячено багато праць вітчизняних вчених економістів, так Попов Ю. порівнює законодавство України з регулюванням факторингових операцій зі світовим досвідом, Чубарова Я. розглядає сутність факторингу, його переваги та недоліки, Слюсаренко К.В., Сокур Л.М. розглядають проблеми та перспективи розвитку факторингових послуг в Україні.

Однак ряд питань залишаються не розкритими до кінця: податковий та бухгалтерський облік цих операцій.

Про те думки вітчизняних вчених розділились, так як інша частина виділяє овердрафт як метод управління фінансовою діяльністю підприємств в розрізі боротьби з дебіторською і кредиторською заборгованістю.

Виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості на підприємстві є об'єктивним процесом, який зумовлений існуванням ризиків при проведенні операцій взаєморозрахунку між контрагентами в результаті господарської діяльності.

Дебіторська заборгованість є важливою складовою активів підприємства, ефективність яких безпосередньо залежить від питомої ваги дебіторської заборгованості в загальній сумі оборотних активів.

П(С)БО №10 «Дебіторська заборгованість» визначає дебіторську заборгованість як суму заборгованості на певну дату.

Дебітори – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Так, для управління дебіторською заборгованістю використовують такий метод як факторинг. Факториг являється інструментом управління оборотними коштами в процесі здійснення господарської діяльності. Його використання має ряд переваг, як для підприємства-постачальника так і для підприємств-покупців.

Згідно ст. 1077 Цивільного Кодексу за договором факторингу одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти і розпорядження іншої

сторони (клієнта) за платню, а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника).

Крім того, частина 5 ст. 350 Господарського Кодексу України визначає порядок здійснення факторингових операцій і характеризує факторингові послуги як придбання банком права вимоги у грошовій формі щодо поставки товарів або надання послуг з прийняття ризику виконання такої вимоги і прийому платежів і є банківською операцією, яка проводиться на комісійних умовах і договірних засадах.

При прийнятті рішення підприємством про застосування такого методу управління дебіторською заборгованістю як факторинг, необхідно чітко визначити відмінності факторингу від таких широко розповсюджених фінансових інструментів, як, наприклад, кредит і овердрафт (табл. 3.1).

Таблиця 3.1. Порівняння факторингу з кредитуванням та овердрафтом

Факторинг	Кредит	Овердрафт
1. Фінансування погашається з грошових коштів, що надійшли від дебіторів;	Кредит /овердрафт повертається банкові підприємством;	
2. Фінансування виплачується при наданні договору поставки, накладної та повідомленні кредитора;	Для одержання кредиту/овердрафту необхідно оформити велику кількість документів;	
3. Плату за використання факторингом банк одержує наприкінці строку одержання платежу від покупця;	Відсотки за користування кредитом/овердрафтом;	
4. При факторингу перехід клієнта на розрахунково-касове обслуговування до банку, який надає факторинг, не вимагається;	Кредит видається на фіксований строк, зазвичай погашення траншами. Встановлюється жорсткі строки користування траншем, як правило, не більше 30 днів;	
5. Фінансування виплачується в день поставки товару;	Кредит виплачується в обумовлений кредитним договором день;	Строк дії договору по овердрафту або кредитній лінії не перевищує 6 – 12 місяців;
6. Для фінансування застава не вимагається;	Кредит видається під заставу, а планом вимагає підтримки певних оборотів по рахунку;	Забезпечення у вигляді застави не вимагається. Але надання овердрафту передбачає підтримку обороту у певному відношенні до ліміту по овердрафту;
7. При факторингові у клієнта ніяких додаткових комісійних витрат не виникає;	Розгляд кредитного проекту, його супровід, видача траншей, передбачає додаткові комісії, які збільшують вартість фінансування;	
8. Ніяких додаткових витрат, пов'язаних з забезпеченням, не виникає;	Виникають додаткові витрати на	Додаткових витрат, пов'язаних з

	оформлення застави (до 0,2% від його вартості), оцінку(від 300грн. і вище), страховку(від 0,2% до 6,5% від вартості забезпечення);	забезпеченням, як правило, не виникає;
9. Обсяг фінансування не обмежений та може збільшуватися пропорційно збільшенню обсягів продажів компанії.	Кредит видається на заздалегідь визначену бізнес-планом або забезпеченням суму.	Ліміт овердрафту встановлюється з розрахунку 10 – 30 % від місячних кредитових надходжень на поточний рахунок підприємства.

Джерело: [29]

Про те, застосування факторингу і його цінність закладається в сукупність взаємопов'язаних та рівноцінних для підприємства фінансово-посередницьких послуг, зокрема: фінансування; моніторинг дебіторської заборгованості; страхування ризиків.

На відмінну від факторингу, овердрафт – це метод боротьби з кредиторською заборгованістю підприємства. При розгляді дебіторської заборгованості, що знаходиться в активах, кредиторська заборгованість – це згідно П(с)БО 11 зобов'язання підприємства – яке визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому внаслідок його погашення.

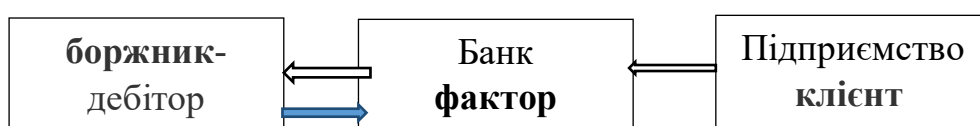

Рис. 3.3 – Схема факторингу

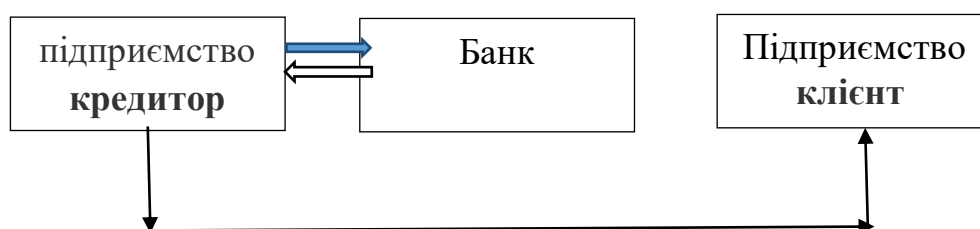

Рис. 3.4 – Схема овердрафту

Розрахуємо розмір кредитного ліміту по овердрафту і факторингу для ТОВ «Прогресор».

Розмір кредитного ліміту можна розрахувати за формулою:

$$P = (BЗ + НВ + ГП + ДЗ + ТВ) - (КЗ + ВК) \quad (3.1)$$

де Р – розмір кредитного ліміту;

ВЗ – виробничі запаси;

НВ – незавершене виробництво/капітальні інвестиції;

ГП – готова продукція;

ДЗ – дебіторська заборгованість;

ТВ – товари відвантажені;

КЗ – кредиторська заборгованість;

ВК – власні кошти.

Таблиця 3.2 – Розрахунок кредитного ліміту ТОВ «Прогресор»*

Складові кредитного ліміту	Сума овердрафту, тис.грн	
	2020	2021
ВЗ	6535	7081,3
НВ	1610	1610
ГП	6483,5	12743,4
ДЗ	811,3	5176,9
КЗ	6875	7358,8
ВК	315,1	344,5

Джерело: Балансу ТОВ «Прогресор» на 31.03.2021 р.

$$P_{2020} = (6535 + 1610 + 6483,5 + 811,3) - (6875 + 315,1) = 8249,7 \text{ тис.грн.}$$

$$P_{2021} = (7081,3 + 1610 + 12743,4 + 5176,9) - (7358,8 + 344,5) = 18908,3 \text{ тис.грн.}$$

Як видно з розрахунків, ТОВ «Прогресор» збільшує свій кредитний ліміт по овердрафту через збільшення виготовлення продукції, що є позитивною тенденцією для підприємства.

Тепер розглянемо факторинг, вважається, що головний його недолік - використання обходиться підприємству дорожче, ніж отримання кредиту, того ж овердрафту.

Факторингові комісійні є загальною платою за комплексну послугу як правило, складається з трьох частин:

- фіксованого збору за оборотну документацію;
- комісійних за факторингове обслуговування;
- комісійних за використання грошових ресурсів.

Провівши моніторинг умов надання кредиту банкам, ми виявили, що головною умовою надання кредиту є застава, а саме – нерухомість. У досліджуваного підприємства ТОВ «Прогресор» не має на балансі жодного виду нерухомості, тому взяти кредит в банку буде проблематично.

Розглянемо ситуацію, коли підприємство ТОВ «Прогресор» звернулося до факторингової компанії і ситуацію, коли дебіторська заборгованість стала безнадійною і підприємство було вимушене самостійно вирішувати питання про її стягнення з боржника.

Як приклад, візьмемо підприємство ТОВ «Прогресор» яке, як свідчить дані із таблиці 3.2. має перехідну заборгованість у сумі близько 811,3 тис. грн.

Таблиця 3.3 – Порівняння факторингу з самостійним вирішенням питання про стягнення заборгованості

Факторинг		Самостійне вирішення питання про стягнення заборгованості з боржника	
Дії	Сума, тис. грн	Дії	Сума, тис. грн
1. Підприємство продало банку право на стягнення дебіторської заборгованості: - кредит у формі попередньої оплати у розмірі 80% від суми боргу; - комісійна винагорода за здійснення факторингової операції -2%; - плата за кредит 20%.	649,04 -16,26 -162,26	1. Не отримання в строк оплати;	-811,3
2. Підприємство боржник не повернуло заборгованість. 100% - 80%=20%	-162,26	2. Звернення до господарського суду м. Дніпропетровська: - послуги юридичної контори; - судові витрати (державне мито – 1% від суми позову); - послуги судового інформаційного центра.	-3,0 -0,82 -8,113
Разом:	989,82	Разом:	-823,233
		3. Орієнтований строк від дати подання документів в Господарський суд до дати отримання рішення Господарського суду.	2 місяці
		4. Імовірність результату:	

	- неприйняття судом позову до розгляду або залишення позову без розгляду після прийняття; - існують ситуації, коли немає законних способів стягнути гроші і перерахувати їх стягувачу (юридична особа існує лише на «папері» або в неї не має достатньо активів).

Як видно із табл. 3.3 у разі невиконання підприємством-боржником своїх зобов'язань у разі звернення ТОВ «Прогресор» до Господарського суду підприємство матиме збитку понад 823,233 грн., а у разі звернення до факторингової компанії чи банку – актив у сумі 989,82 тис. грн.

Модель управління фінансовою діяльністю ТОВ «Прогресор» на основі моніторингу дебіторської та кредиторської заборгованості представлена на рис. 3.5.

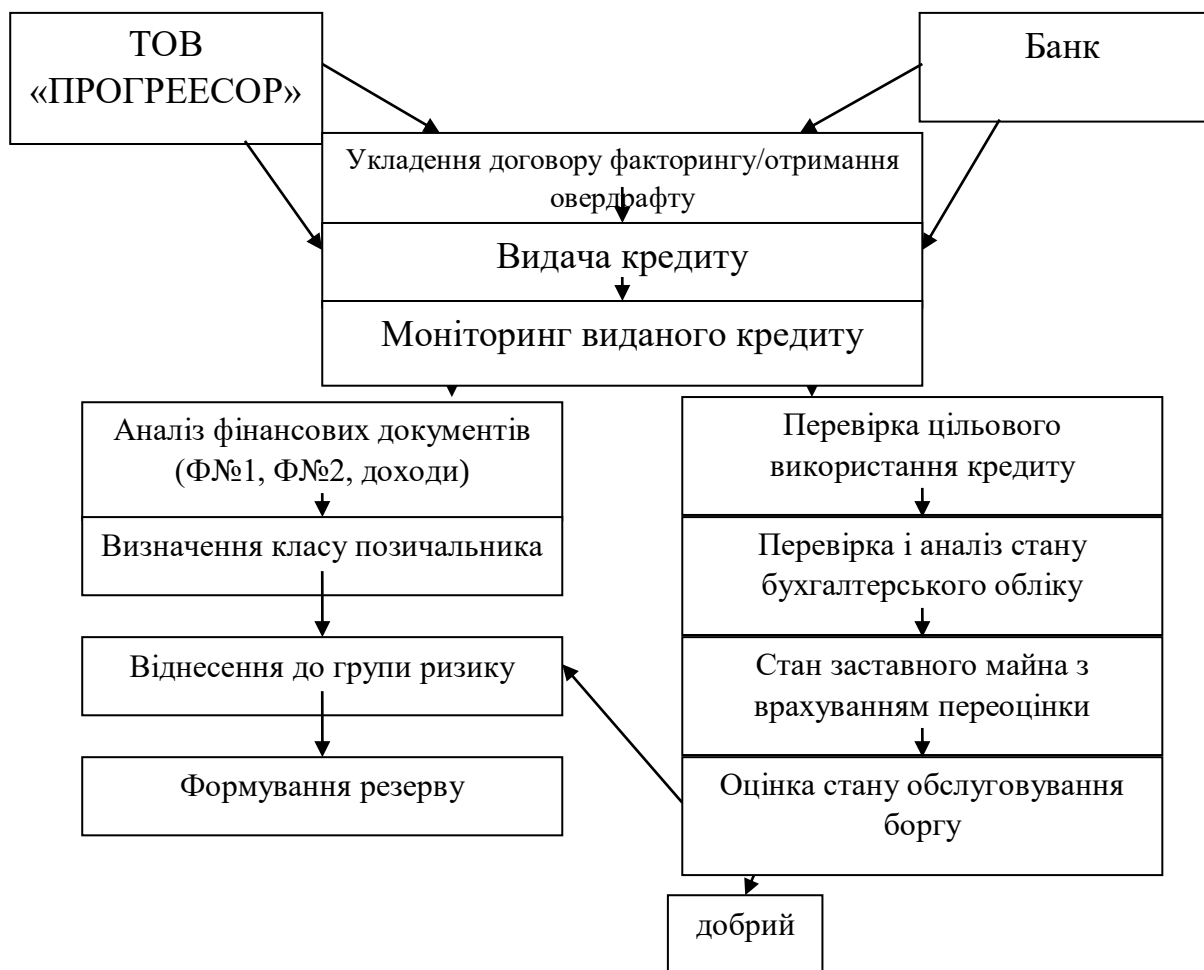

Рис. 3.5 – Модель управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на основі факторингу і овердрафту

Автор розглянув ситуацію, яка може трапитись в найгіршому випадку розв'язання фінансово-економічних спорів. Але вона цілком можлива. Тому, щоб не ускладнювати і без того не найліпший стан дебіторської і кредиторської заборгованості в активах підприємства, пропонуємо в подальшому ввести на досліджуваному підприємстві ТОВ «Прогресор» практику продажу банку права на стягнення дебіторської заборгованості – факторинг.

3.2 Рекомендації для поліпшення управління дебіторською і кредиторською заборгованістю на ТОВ «Прогресор»

Основною метою аналізу фінансової діяльності підприємства є виявлення негативних для його фінансового стану тенденцій та пошук резервів підвищення ефективності діяльності, обґрунтування прийняття управлінських рішень, моніторинг різних аспектів діяльності підприємства.

Як показав аналіз дебіторська заборгованість на досліджуваному підприємстві ТОВ «Прогресор».

Слід відзначити, що важливим для ефективної діяльності підприємства є визначення і оцінка ступеню впливу насамперед групи факторів впливу на дебіторську і кредиторську заборгованість та виконання комплексу заходів, пов'язаних з їх реалізацією.

Рис. 3.6 – Класифікація факторів впливу на дебіторську і кредиторську заборгованість

Виходячи з цього можна розглянути наступні методи для поліпшення управління дебіторською і кредиторською заборгованістю:

- зниження частки сумнівних покупців і замовників.

У 2020 році частина сумнівних контрагентів становила 74%, у 2019 – 47%, Як свідчить динаміка, частина сумнівних покупців у 2020 році знизилась, але у нас не має даних 2021 року, тому не можемо бути впевнені у позитивній динаміці.

- збільшення коефіцієнта оборотності коштів у дебіторській заборгованості (відповідно зменшується середній період інкасації дебіторської заборгованості) та невелике зменшення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості або збереження його значення на попередньому рівні;

- визначення конкретного моменту сповільнення оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості шляхом постійного моніторингу змін у політиці оплати рахунків покупцями та постачальниками;

- робота з контрагентами з метою нагадування про їх зобов'язання, та співпраця з підприємствами з приводу оплати кредиторської заборгованості (написання листів про розбиття заборгованості, обґрунтування термінів прострочення кредиторської заборгованості, укладання договорів, в яких вказується відстрочення платежу на місяць, накопичувальні рахунки тощо).

Виконувати надані ними завдання можна доручити (за відсутністю на підприємстві посади фінансиста) головному бухгалтеру, або все ж таки ввести в штатний розпис працівників на цю посаду.

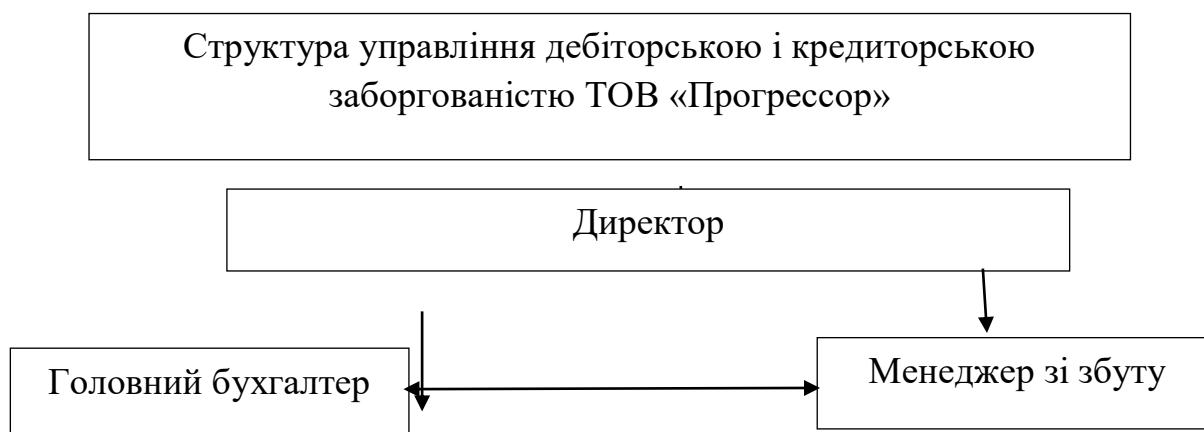

Рис. 3.7 – Структура управління кредиторською і дебіторською заборгованістю на ТОВ «Прогрессор»

Оскільки дебіторська і кредиторська заборгованість є частиною фінансової діяльності підприємства, то управління розрахунками і заходи покращення їх стану, що включають відповідно управління наступні:

1) контроль стану розрахунків. Проведення постійного моніторингу розрахунків з дебіторами і кредиторами за товари, роботи і послуги, з бюджетом, іншу поточну дебіторську і кредиторську заборгованість, їх співвідношення. Виконавець: головний бухгалтер.

2) орієнтація на розширення кола споживачів і постачальників з метою зменшення ризику несплати одним з них чи декількома. Виконавець: менеджер зі збуту.

3) моніторинг співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості: значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування. Виконавець: головний бухгалтер.

4) запровадження системи знижок при достроковій оплаті за роботи та послуги. Виконавець: менеджер зі збуту.

5) перегляд граничну суму овердрафту, виходячи з наявного фінансового стану. Виконавець: головний бухгалтер.

6) залучення установ, які стягують борги, при наявності документальних підтверджень. Виконавець: директор.

7) уникнення дебіторів з високим ступенем ризику. Виконавець: менеджер зі збуту, головний бухгалтер, директор.

8) продавати рахунки дебіторів факторинговій компанії і банку. Виконавець: заступник директора.

Як бачимо, виконувати надані рекомендації для покращення управління фінансовою діяльністю ТОВ «Прогресор» можна за умови спраці: директора, головного бухгалтера і менеджера зі збуту. Це не зовсім зручно, оскільки кожна структура груп займається своєю основною роботою і матиме додаткове навантаження, що може погіршити виконання основних службових завдань.

Також не зрозуміло, хто буде робити підсумковий звіт для керівництва,

оскільки кожна структурна група підприємства має виконувати свої рекомендації і звітувати по ним же. Тому автор наполегливо рекомендує керівництву підприємства ТОВ «Прогресор» взяти на посаду компетентного фінансиста, або скористуватись його аутсорсинговими послугами.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ НА ТОВ «ПРОГРЕССОР»

4.1 Фінансування охорони праці на підприємстві

Відповідно до ст. 19 Закону України «Про охорону праці» фінансування заходів з охорони праці на підприємстві здійснюється роботодавцем.

Фінансування профілактичних заходів з охорони праці, виконання загальнодержавної, галузевих та регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, інших державних програм, спрямованих на запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням, передбачається, поряд з іншими джерелами фінансування, визначеними законодавством, у державному і місцевих бюджетах.

Для підприємств, незалежно від форм власності, або фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, витрати на охорону праці становлять не менше 0,5 відсотка від фонду оплати праці за попередній рік.

На підприємствах, що утримуються за рахунок бюджету, розмір витрат на охорону праці встановлюється у колективному договорі з урахуванням фінансових можливостей підприємства, установи, організації.

Крім того фінансування служби охорони праці на підприємстві йде за рахунок підприємства та встановлюються наступні норми для організації даної служби:

- на підприємстві з кількістю працюючих 50 і більше осіб роботодавець створює службу охорони праці відповідно до типового положення, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці;

- на підприємстві з кількістю працюючих менше 50 осіб функції служби охорони праці можуть виконувати в порядку сумісництва особи, які мають виробничий стаж не менше трьох років і пройшли навчання з охорони праці;

- на підприємстві з кількістю працюючих менше 20 осіб для виконання функцій служби охорони праці можуть залучатися сторонні спеціалісти на договірних засадах, які мають відповідну підготовку.

Служба охорони праці підпорядковується безпосередньо роботодавцю. Керівники та спеціалісти служби охорони праці за своєю посадою і заробітною платою прирівнюються до керівників і спеціалістів основних виробничо-технічних служб.

Спеціалісти служби охорони праці мають право:

- видавати керівникам структурних підрозділів підприємства обов'язкові для виконання приписи щодо усунення наявних недоліків, одержувати від них необхідні відомості, документацію і пояснення з питань охорони праці;
- вимагати відсторонення від роботи осіб, які не пройшли передбачених законодавством медичного огляду, навчання, інструктажу, перевірки знань і не мають допуску до відповідних робіт або не виконують вимог нормативно-правових актів з охорони праці;
- зупиняти роботу виробництва, ділянки, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва у разі порушень, які створюють загрозу життю або здоров'ю працюючих;
- надсилати роботодавцю подання про притягнення до відповідальності працівників, які порушують вимоги щодо охорони праці;
- за поліпшення стану безпеки праці вносити пропозиції про заохочення працівників за креативну працю.

Ліквідація служби охорони праці допускається тільки у разі ліквідації підприємства чи припинення використання найманої праці фізичною особою.

Суми витрат з охорони праці, що належать до валових витрат юридичної чи фізичної особи, яка відповідно до законодавства використовує найману працю, визначаються згідно з переліком заходів та засобів з охорони праці, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Фінансування профілактичних заходів з охорони праці, виконання загальнодержавної, галузевих та регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, інших державних програм, спрямованих на запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням, передбачається,

поряд з іншими джерелами фінансування, визначеними законодавством, у державному і місцевих бюджетах.

4.2 Особливості штрафів за порушення трудового законодавства

За порушення встановлених законодавством правил здійснення господарської діяльності до суб'єктів господарювання уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування можуть застосовуватися адміністративно-господарські санкції. Крім того, за окремі порушення законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці винні особи можуть бути притягнені до:

- дисциплінарної;
- адміністративної;
- кримінальної відповідальності.

Види адміністративно-господарських санкцій з питань охорони праці на підприємствах:

- юридичні особи, незалежно від форми власності, і фізичні особи - підприємці, які використовують найману працю, за невиконання вимог, передбачених ч. 3 і 4 ст. 19 Закону про охорону праці, притягуються до відповідальності у вигляді штрафу (ст. 43 Закону про охорону праці).

Розглянемо вимоги ч. 3 і 4 ст. 19 Закону України «Про охорону праці». Ідеться про обов'язковий мінімальний розмір витрат на охорону праці.

Так, підприємства, незалежно від форми власності, або фізичні особи-підприємці, які відповідно до законодавства використовують найману працю, повинні витратити на ОП не менше 0,5 % від фонду оплати праці за попередній рік. Якщо ми говоримо про бюджетників, то суми таких витрат у них установлюються в колективному договорі з урахуванням фінансових можливостей.

При цьому витрати на ОП визначаються за правилами податкового та бухгалтерського обліку. Їх розмір установлюється за період, що дорівнює календарному року (з 1 січня по 31 грудня).

Показники фонду оплати праці перевіряючі зможуть дізнатися із статистичної звітності, зокрема, з форми № 1-ПВ (квартальна) «Звіт з праці». Показники ж

понесених витрат на ОП підприємство може підтвердити первинними документами на оплату відповідних заходів або придбання засобів з охорони праці.

Крім штрафів, до адміністративно-господарських санкцій також можна віднести заборони або обмеження:

- 1) експлуатації підприємств, окремих виробництв, цехів, діляниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень;
- 2) випуску та експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці;
- 3) виконання певних робіт;
- 4) застосування нових небезпечних речовин;
- 5) реалізації продукції.

Перелічені вище санкції можуть запроваджуватися за результатами перевірки Державної служби України з питань праці і діяти до їх скасування. Підставою для припинення заборон є результати перевірки з приводу усунення господарюючим суб'єктом виявлених раніше порушень.

Крім того за порушення законодавства у сфері охорони праці несуть відповідальність як роботодавець, так і працівник.

ВИСНОВКИ

Провівши вивчення проблем управління фінансовою діяльністю підприємства, можна зазначити наступне:

- розгляд різних пошукових систем дав змогу оцінити кількість наукових робіт за запитом «фінансова діяльність», так уаhoo і bing найбільше документовіть за запитом «фінансова діяльність», крім того аналізуючи результати запитів в google scholar за кількістю наукових робіт по темі «фінансова діяльність підприємств» кількість наукових робіт переважає над роботами, що висвітлюють операційну і інвестиційну діяльність. Це дає можливість виявити, що прийняття управлінських рішень повинно базуватись на оцінці структури капіталу та оцінки фінансових зобов'язань перед контрагентами та державою.

- виходячи з теорії асиметричності інформації, автор розділив технологію прийняття управлінського рішення щодо фінансової діяльності підприємства для внутрішнього використання (план фінансової діяльності підприємства, в якому визначаються основні фінансові показники діяльності підприємства та співставлення їх значень планового і фактичного періоду та фактори впливу на показники фінансової діяльності підприємства) та зовнішнього на основі «Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки» в якій, на відміну від: Господарського кодексу України, Методичних рекомендацій Антимонопольного комітету України, - Методики проведення Державною фінансовою інспекцією України, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання приведено основні показники, їх граничні значення та порядок розрахунку.

- аналіз фінансової діяльності ТОВ «Прогресор» показав, що основними видами діяльності, згідно розшифрування чистого доходу за видами економічної діяльності є: ремонт і технічне обслуговування електронного і оптичного устаткування, частка якого зростає з 43,7% до 50,1% в 2020 р., в порівнянні з 2018 р. Електромонтажні роботи – частка в загальній сумі доходу спадає з 33% (2018р.) до 23,9% в 2020 р., про те все рівно однією із найбільших; вантажний автомобільний транспорт – частка в загальній сумі доходу зростає з 9,9% (2018 р.) до 11% в 2020 р.

Щодо фінансової діяльності, то тут спостерігаються наступні тенденції: коефіцієнт фінансової автономії збільшується у динаміці. ТОВ «Прогресор» значно залежить від позикових коштів і здатний фінансувати тільки від 7 до 10% активів за рахунок власних коштів, коефіцієнт фінансової стійкості має нормативне значення 1,1 що не перевищує нормативне значення, коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився у 2019 році, порівняно з 2018 - це означає, що платоспроможність підприємства зменшилась. Основними недоліками в фінансовому стані підприємства є зростання як дебіторської, так і кредиторської заборгованості;

- розглянути модель управління фінансовою діяльністю ТОВ «Прогресор» на основі моніторингу дебіторської та кредиторської заборгованості. Погашення дебіторської заборгованості з допомогою овердрафту дасть використовувати додаткові активи в розмірі 989,82 тис.грн. Методом погашення кредиторської заборгованості є отримання овердрафту;

- розроблені рекомендації щодо управління фінансовою діяльністю підприємства на основі моніторингу і співставлення кредиторської та дебіторської заборгованості;

- в роботі розглянуті нормативні особливості фінансування охорони праці на підприємствах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пошукова система yahoo: <https://www.yahoo.com/>;
2. Пошукова система bing: <https://www.bing.com/?cc=ua>;
3. Пошукова система гугл: [google.com.ua/](https://www.google.com.ua/)
4. Академія Гугул: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>;
5. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія. К.: КНЕУ, 2001. 387 с.
6. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій. Затверджена Наказом Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій №81 від 27 червня 1997 р. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 серпня 1997 року за №288/2092. *Офіційний вісник України*. №32. 1997.
7. Турило А.М. Методичні підходи до оцінки фінансової діяльності підприємства;
8. Клебанова Т.С. Прогнозування показників фінансової діяльності підприємства житлово-комунального господарства за допомогою адаптивних моделей. *Бізнес Інформ*. №1. 2015. С. 143-148.
9. Наказ Міністерства фінансів України №170 «Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки» від 14.02.2006 р. –
Режим доступу – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06#Text>;
10. Карпова Т.С., Позднякова О.В. Проблеми та шляхи вдосконалення управління фінансовою діяльністю суб'єктів підприємництва в Україні. *Фінанси, учет, банки*. №1(20). 2014 р.
11. Беспалова А.Г., Іонін Є.Є. Стандарти обліку та звітності як інформаційні передумови аналізу. *Економічний аналіз діяльності підприємства*: матеріали міжнародної науково-методичної конференції (Київ, 16-17 травня 2002 р.). Київ, 2002. С. 22-27.
12. Гавришко Н. Проблеми розрахунку коефіцієнтів ліквідності. *Теорія і практика економічного аналізу: сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку*: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 10-12 жовтня 2006 року). Тернопіль, 2006. С. 86-88.
13. Давиденко Н.М. Методологічне забезпечення проведення аналізу фінансового стану підприємств. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. №4(26). 2003. С. 92-98.
14. Івахненко В.М. Економічний аналіз: навч-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 1999. 176 с.
15. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент. М.: Финансы и статистика, 1999. 450 с.
16. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. М.: Финансы и статистика, 2001. 560 с.
17. Кожанова Є.П., Отенко І.П. Економічний аналіз: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Х.: ІНЖЕК, 2003. 208 с.

18. Конторщикова О. Аналіз фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством. *Економіка. Фінанси. Право*. №6. 2002. С. 3-5.

19. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. К.: Знання, КОО, 2000. 378 с.

20. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 224 с.

21. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств. Затверджено Центральною спільною споживчих товариств України від 28.07.2006 р. – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua/ua/main/?docID=13483>

22. Методичні рекомендації з організації кабінетного аудиту (для юридичних осіб). Затверджено Наказом Державної податкової адміністрації України №567 від 25.11.2002 р. *Бухгалтерія*. №18. 2003.

23. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій. Лист Державної податкової адміністрації України №759/10/20-2117 від 27.01.1998 р. –

Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GDPI1722.html.

24. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. Затверджено Наказом Міністерства економіки України №10 від 17.01.2001 р. –

Режим доступу:

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2001_01_17/ME01007.html.

25. Методичні рекомендації щодо підготовки аудиторського висновку при перевірці відкритих акціонерних товариств та підприємств – емітентів облігацій (крім комерційних банків). Затверджено Протоколом засідання Аудиторської палати України №99 від 23.02.2001 р. *Бухгалтерський облік і аудит*. №4. 2001.

26. Методичні рекомендації щодо проведення аналізу фінансового стану підприємства-боржника при отриманні відстрочок (розстрочок). Затверджені листом Державної податкової адміністрації України №7141/10/20-0017 від 15.06.1998 р. – Режим доступу: <http://prou4ot.info/index.php?section=browse&CatID=156&ArtID=424>.

27. Мец В.О. Економічний аналіз фінансового стану і фінансових результатів підприємства: навч. посіб. К.: Вища шк., 2003. 278 с.

28. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 412 с.

29. Пилипенко О.І. Економічний аналіз фінансової стійкості підприємства *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. №4(26). 2003. С. 218-227.

30. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації. Затверджено Наказом Міністерства фінансів України і Фонду державного майна №49/121 від 26.01.2001 р. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 8 лютого 2001 р. за № 121/5312. – Режим доступу: <http://prou4ot.info/index.php?section=browse&CatID=156&ArtID=425>.

31. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2001. 454 с.

32. Сравнение овердрафта и факторинга <http://www.1factor.ru/what-estateem/237/>